

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

28 iulie 2016*

„Trimitere preliminară — Cooperare judiciară în materie civilă — Regulamentul (CE) nr. 864/2007 și Regulamentul (CE) nr. 593/2008 — Protecția consumatorilor — Directiva 93/13/CEE — Protecția datelor — Directiva 95/46/CE — Contracte de vânzare online încheiate cu consumatori care au reședința în alte state membre — Clauze abuzive — Condiții generale care cuprind o clauză privind alegerea dreptului aplicabil în favoarea dreptului statului membru în care are sediul societatea — Stabilirea legii aplicabile pentru aprecierea caracterului abuziv al clauzelor acestor condiții generale în cadrul unei acțiuni în încetare — Stabilirea legii care reglementează prelucrarea datelor cu caracter personal ale consumatorilor”

În cauza C-191/15,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă, Austria), prin decizia din 9 aprilie 2015, primită de Curte la 27 aprilie 2015, în procedura

Verein für Konsumenteninformation

împotriva

Amazon EU Sàrl

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul L. Bay Larsen, președinte de cameră, și domnii D. Švaby, J. Malenovský, M. Safjan (raportor) și M. Vilaras, judecători,

avocat general: domnul H. Saugmandsgaard Øe,

grefier: domnul I. Illéssy, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 2 martie 2016,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Verein für Konsumenteninformation, de S. Langer, Rechtsanwalt;
- pentru Amazon EU Sàrl, de G. Berrisch, Rechtsanwalt;
- pentru guvernul austriac, de G. Eberhard, în calitate de agent;

* Limba de procedură: germana.

— pentru guvernul german, de T. Henze, de A. Lippstreu, de M. Hellmann, de T. Laut și de J. Mentgen, în calitate de agenți;

— pentru guvernul Regatului Unit, de M. Holt, în calitate de agent, asistat de M. Gray, barrister;

— pentru Comisia Europeană, de M. Wilderspin și de J. Vondung, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 2 iunie 2016,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea Regulamentului (CE) nr. 864/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale („Roma II”) (JO 2007, L 199, p. 40, denumit în continuare „Regulamentul Roma II”) și a Regulamentului (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I) (JO 2008, L 177, p. 6, rectificare în JO 2009 L 309, p. 87, denumit în continuare „Regulamentul Roma I”), precum și a Directivei 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO 1993, L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273) și a Directivei 95/46/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 24 octombrie 1995 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date (JO 1995, L 281, p. 31, Ediție specială, 13/vol. 17, p. 10).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Verein für Konsumenteninformation (Asociația pentru Informarea Consumatorilor, denumită în continuare „VKI”), pe de o parte, și Amazon EU Sàrl, cu sediul în Luxemburg, pe de altă parte, în legătură cu o acțiune în încetare formulată de VKI.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Regulamentul Roma I

- 3 Potrivit considerentului (7) al Regulamentului Roma I:

„Domeniul de aplicare material și dispozițiile prezentului regulament ar trebui să fie concordante cu Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială [(JO L 2001, p. 12, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74)] și cu Regulamentul [Roma II].”

- 4 Articolul 1 alineatele (1) și (3) din Regulamentul Roma I prevede:

„(1) Prezentul regulament se aplică obligațiilor contractuale în materie civilă și comercială, în situațiile care există un conflict de legi.

Regulamentul nu se aplică, în special, în materie fiscală, vamală sau administrativă.

[...]

(3) Prezentul regulament nu se aplică în ceea ce privește probele și aspectele de procedură, fără a aduce atingere articolului 18.”

5 Articolul 4 din acest regulament, intitulat „Legea aplicabilă în absența alegerii”, prevede:

„(1) În măsura în care legea aplicabilă contractului nu a fost aleasă în conformitate cu articolul 3, și fără a aduce atingere articolelor 5-8, legea aplicabilă contractului se determină după cum urmează:

- (a) contractul de vânzare-cumpărare de bunuri este reglementat de legea țării în care își are reședința obișnuită vânzătorul;
- (b) contractul de prestări servicii este reglementat de legea țării în care își are reședința obișnuită prestatorul de servicii;
- (c) contractul privind un drept real imobiliar sau privind dreptul de locațiune asupra unui imobil este reglementat de legea țării în care este situat imobilul;
- (d) fără a aduce atingere literei (c), contractul de locațiune având drept obiect folosința privată și temporară a unui imobil pe o perioadă de maximum șase luni consecutive este reglementat de legea țării în care își are reședința obișnuită proprietarul, cu condiția ca locatarul să fie o persoană fizică și să își aibă reședința obișnuită în aceeași țară;
- (e) contractul de franciză este reglementat de legea țării în care își are reședința obișnuită beneficiarul francizei;
- (f) contractul de distribuție este reglementat de legea țării în care își are reședința obișnuită distribuitorul;
- (g) contractul de vânzare-cumpărare de bunuri la licitație este reglementat de legea țării în care are loc licitația, dacă se poate stabili care este acest loc;
- (h) orice contract încheiat în cadrul unui sistem multilateral, care reunește sau facilitează reunirea de interese multiple de vânzare-cumpărare de instrumente financiare ale terților, astfel cum sunt definite la articolul 4 alineatul (1) punctul 17 din Directiva 2004/39/CE [a Parlamentului European și a Consiliului din 21 aprilie 2004 privind piețele instrumentelor financiare, de modificare a Directivelor 85/611/CEE și 93/6/CEE ale Consiliului și a Directivei 2000/12/CE a Parlamentului European și a Consiliului și de abrogare a Directivei 93/22/CEE a Consiliului (JO 2004, L 145, p. 1, Ediție specială, 06/vol. 8, p. 247)], în conformitate cu normele nediscreționare, și care este reglementat de o lege unică, este reglementat de legea respectivă.

(2) În cazul în care contractului nu i se aplică alineatul (1) sau în care elementelor contractului li s-ar aplica mai multe dintre literele (a)-(h) de la alineatul (1), contractul este reglementat de legea țării în care își are reședința obișnuită partea contractantă care efectuează prestația caracteristică.

(3) În cazul în care din ansamblul circumstanțelor cauzei rezultă fără echivoc că respectivul contract are în mod vădit o legătură mai strânsă cu o altă țară decât cea menționată la alineatele (1) sau (2), se aplică legea din acea altă țară.

(4) În cazul în care legea aplicabilă nu poate fi determinată în temeiul alineatelor (1) sau (2), contractul este reglementat de legea țării cu care are cele mai strânse legături.”

- 6 Articolul 6 din același regulament, intitulat „Contractele încheiate cu consumatorii”, are următorul cuprins:

„(1) Fără a aduce atingere articolelor 5 și 7, contractul încheiat de o persoană fizică într-un scop care poate fi considerat ca neavând legătură cu activitatea sa profesională («consumatorul») cu o altă persoană, care acționează în exercitarea activității sale profesionale («profesionistul»), este reglementat de legea statului în care își are reședința obișnuită consumatorul, cu condiția ca profesionistul:

- (a) să-și desfășoare activitatea comercială sau profesională în țara în care își are reședința obișnuită consumatorul sau
- (b) prin orice mijloace, să-și direcționeze activitățile către țara în cauză sau către mai multe țări, printre care și țara în cauză,

și ca respectivul contract să se înscrie în sfera activităților respective.

(2) Fără a aduce atingere alineatului (1), părțile pot alege legea aplicabilă unui contract care îndeplinește cerințele prevăzute la alineatul (1), în conformitate cu articolul 3. Cu toate acestea, o astfel de alegere nu poate priva consumatorul de protecția acordată acestuia prin dispoziții de la care nu se poate deroga prin convenție, în temeiul legii care, în lipsa unei alegeri, ar fi fost aplicabilă în conformitate cu alineatul (1).

[...]”

- 7 Articolul 9 din Regulamentul Roma I, intitulat „Norme de aplicare imediată”, prevede:

„(1) Normele de aplicare imediată sunt norme a căror respectare este privită drept esențială de către o anumită țară pentru salvagardarea intereselor sale publice, precum organizarea politică, socială sau economică, în asemenea măsură încât aceste norme sunt aplicabile oricărei situații care intră în domeniul lor de aplicare, indiferent de legea aplicabilă contractului în temeiul prezentului regulament.

(2) Prezentul regulament nu restrânge aplicarea normelor de aplicare imediată din legea instanței sesizate.

(3) Este posibilă aplicarea normelor de aplicare imediată cuprinse în legea țării în care obligațiile care rezultă din contract trebuie să fie sau au fost executate, în măsura în care aceste norme de aplicare imediată antrenează nelegalitatea executării contractului. Pentru a decide dacă aceste dispoziții să fie puse în aplicare, se ține cont de natura și de obiectul acestora, precum și de consecințele aplicării sau neaplicării lor.”

- 8 Potrivit articolului 10 din regulamentul menționat, intitulat „Consimțământul și validitatea de fond”:

„(1) Existența și validitatea contractului sau a oricărei clauze contractuale sunt determinate de legea care l-ar reglementa în temeiul prezentului regulament, dacă contractul sau clauza respectivă ar fi valabile.

(2) Cu toate acestea, pentru a stabili faptul că nu și-a dat consimțământul, o parte poate să invoce legea țării în care își are reședința obișnuită, dacă din circumstanțele respective reiese faptul că nu ar fi rezonabil să se stabilească efectul comportamentului său în conformitate cu legea menționată la alineatul (1).”

- 9 Articolul 23 din același regulament, intitulat „Raportul cu alte dispoziții de drept comunitar”, prevede:

„Cu excepția articolului 7, prezentul regulament nu aduce atingere aplicării dispozițiilor dreptului comunitar care, în anumite domenii, reglementează conflictul de legi în materia obligațiilor contractuale.”

Regulamentul Roma II

- 10 Potrivit considerentelor (7) și (21) ale Regulamentului Roma II:

„(7) Domeniul de aplicare material și dispozițiile prezentului regulament ar trebui să fie conforme cu [Regulamentul nr. 44/2001] și [cu] instrumentele privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale.

[...]

(21) Norma specială prevăzută la articolul 6 nu reprezintă o excepție de la norma generală prevăzută la articolul 4 alineatul (1), ci mai degrabă o clarificare a acesteia. În materie de concurență neloyală, norma de conflict de legi trebuie să protejeze concurenții, consumatorii și publicul larg și să garanteze o funcționare corectă a economiei de piață. Legătura cu legislația țării în care sunt sau pot fi afectate relațiile concurențiale sau interesele colective ale consumatorilor permite, în general, îndeplinirea acestor obiective.”

- 11 Articolul 1 alineatele (1) și (3) din regulamentul menționat prevede:

„(1) Prezentul regulament se aplică obligațiilor necontractuale în materie civilă și comercială, în situații care implică un conflict de legi. Acesta nu se aplică, în special, în materie fiscală, vamală sau administrativă sau în ceea ce privește răspunderea statului privind acte sau omisiuni efectuate în exercitarea autorității statului (*acta iure imperii*).

[...]

(3) Prezentul regulament nu se aplică în materie probatorie și procedurală, fără a aduce atingere articolelor 21 și 22.”

- 12 Potrivit articolului 4 din același regulament, intitulat „Norma generală”, care figurează în capitolul II din acesta, intitulat el însuși „Faptele ilicite”:

„(1) Cu excepția dispozițiilor contrare din cadrul prezentului regulament, legea aplicabilă obligațiilor necontractuale care decurg dintr-o faptă ilicită este legea țării în care s-a produs prejudiciul, indiferent în ce țară are loc faptul cauzator de prejudicii și indiferent de țara sau țările în care se manifestă efectele indirecte ale respectivului fapt.

(2) Cu toate acestea, în cazul în care persoana a cărei răspundere este invocată și persoana care a suferit prejudiciul își au reședința obișnuită în aceeași țară în momentul producerii prejudiciului, se aplică legea respectivei țări.

(3) În cazul în care reiese clar, din toate circumstanțele referitoare la caz, că fapta ilicită are în mod vădit mai multă legătură cu o altă țară decât cea menționată la alineatul (1) sau la alineatul (2), se aplică legea acelei alte țări. O legătură vădit mai strânsă cu o altă țară se poate întemeia, în special, pe o relație preexistentă între părți, ca de pildă un contract, care este în strânsă legătură cu respectiva faptă ilicită.”

- 13 Articolul 6 din Regulamentul Roma II, intitulat „Concurența neloială și actele care îngrădesc libera concurență”, care figurează de asemenea în capitolul II din acesta, are următorul cuprins:

„(1) Legea aplicabilă obligațiilor necontractuale care decurg dintr-un act de concurență neloială este legea țării în care sunt sau pot fi afectate relațiile concurențiale sau interesele colective ale consumatorilor.

(2) Dacă un act de concurență neloială afectează exclusiv interesele unui anumit concurent, se aplică dispozițiile articolului 4.

(3)

(a) Legea aplicabilă obligațiilor necontractuale care decurg din restrângerea concurenței este legea țării în care piața este sau poate fi afectată.

(b) În cazul în care piața este sau poate fi afectată în mai multe țări, reclamantul care solicită despăgubiri în fața instanței de la domiciliul pârâtului poate alege de asemenea să își întemeieze cererea pe legea instanței sesizate, cu condiția ca piața din respectivul stat membru să fie printre cele afectate direct și substanțial de restrângerea concurenței din care decurge obligația necontractuală pe care se întemeiază cererea; în cazul în care reclamantul cheamă în justiție în fața acelei instanțe mai mulți pârâți, în conformitate cu normele aplicabile privind competența, reclamantul își poate întemeia cererea numai pe legea respectivei instanțe dacă restrângerea concurenței pe care se întemeiază acțiunea împotriva fiecăruia dintre pârâți afectează de asemenea în mod direct și substanțial piața statului membru al instanței respective.

(4) Nu se poate deroga de la legea aplicabilă în conformitate cu prezentul articol printr-un acord încheiat în temeiul articolului 14.”

- 14 Articolul 14 din acest regulament, intitulat „Libertatea de alegere”, prevede:

„(1) Părțile au posibilitatea de a alege, de comun acord, legea care să reglementeze obligațiile necontractuale născute între ele:

(a) printr-un acord încheiat ulterior producerii faptului cauzator de prejudicii sau

(b) în cazul în care toate părțile implicate desfășoară o activitate comercială, alegerea poate avea loc, de asemenea, printr-un acord liber negociat anterior producerii faptului cauzator de prejudicii.

Alegerea făcută trebuie să fie explicită sau să reiasă cu un grad rezonabil de certitudine din circumstanțele referitoare la caz și nu poate aduce atingere drepturilor terților.

(2) În cazul în care toate elementele relevante pentru situația respectivă, în momentul în care are loc faptul cauzator de prejudicii, se află în altă țară decât aceea a cărei lege a fost aleasă, alegerea făcută de părți nu aduce atingere aplicării dispozițiilor imperative ale legii acelei alte țări, de la care nu se poate deroga prin acord.

(3) În cazul în care toate elementele relevante pentru situația respectivă, în momentul în care are loc faptul cauzator de prejudicii, se află în unul sau mai multe state membre, alegerea de către părți a unei legi aplicabile, alta decât cea a unui stat membru, nu poate aduce atingere aplicării în mod corespunzător a dispozițiilor imperative ale dreptului comunitar de la care nu se poate deroga prin acord, astfel cum au fost puse în aplicare în statul membru al instanței competente.”

15 Potrivit articolului 16 din regulamentul menționat, intitulat „Dispoziții imperative derogatorii”:

„Nicio dispoziție din prezentul regulament nu restrânge aplicarea normelor imperative din legea instanței competente, indiferent de legea aplicabilă celorlalte obligații necontractuale.”

Regulamentul (CE) nr. 2006/2004

16 Articolul 3 din Regulamentul (CE) nr. 2006/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 octombrie 2004 privind cooperarea dintre autoritățile naționale însărcinate să asigure aplicarea legislației în materie de protecție a consumatorului („Regulamentul privind cooperarea în materie de protecție a consumatorului”) (JO 2004, L 364, p. 1, Ediție specială, 15/vol. 12, p. 69), intitulat „Definiții”, prevede:

„În sensul prezentului regulament:

[...]

(b) «încălcare intracomunitară» înseamnă orice act sau altă omisiune contrară legilor care protejează interesele consumatorilor, astfel cum sunt definite la litera (a), care aduce atingere sau poate aduce atingere intereselor colective ale consumatorilor dintr-unul sau mai multe state membre, altele decât cel în care actul sau omisiunea în cauză își are originea sau a avut loc ori pe teritoriul căruia este stabilit comerciantul sau furnizorul responsabil sau în care se găsesc dovezile sau activele privind actul sau omisiunea respectivă;

[...]”

17 Articolul 4 din regulamentul menționat, intitulat „Autorități competente”, prevede:

„(1) Fiecare stat membru desemnează autoritățile competente și biroul unic de legătură responsabil de aplicarea prezentului regulament.

(2) Fiecare stat membru poate, în cazul în care consideră că este necesar pentru a se conforma obligațiilor care îi revin în conformitate cu prezentul regulament, să desemneze alte autorități publice. Acesta poate, de asemenea, să desemneze organisme care au un interes legitim să pună capăt sau să interzică încălcările intracomunitare, în conformitate cu articolul 8 alineatul (3).

(3) Fiecare autoritate competentă dispune, fără a aduce atingere alineatului (4), de puterile de anchetă și de executare necesare aplicării prezentului regulament și le exercită în conformitate cu legislația internă.

(4) Autoritățile competente pot să-și exercite puterile menționate la alineatul (3) în conformitate cu legislația internă, fie:

(a) direct sub autoritatea lor proprie sau sub controlul autorităților judiciare, fie

(b) cerând instanțelor judecătorești competente să pronunțe decizia necesară, inclusiv, după caz, prin formularea unei căi de atac, în cazul în care această cerere nu este îndeplinită.

(5) În măsura în care autoritățile competente își exercită puterile făcând apel la instanțele judecătorești în conformitate cu alineatul (4) litera (b), aceste instanțe sunt competente să ia deciziile necesare.

(6) Puterile menționate la alineatul (3) nu se exercită decât în cazul în care există motive întemeiate să se bănuiască o încălcare intracomunitară și acestea includ cel puțin dreptul:

- (a) de acces la orice document pertinent, sub orice formă, care are legătură cu încălcarea intracomunitară;
- (b) să ceară oricărei persoane să comunice informații utile legate de încălcarea intracomunitară;
- (c) să efectueze inspecțiile necesare la locul faptei;
- (d) să ceară în scris vânzătorului sau furnizorului în cauză să înceteze încălcarea comunitară;
- (e) să obțină de la vânzătorul sau furnizorul responsabil de încălcarea intracomunitară angajamentul de a pune capăt încălcării și, după caz, să facă acest angajament public;
- (f) să ceară încetarea sau interzicerea oricărei încălcări intracomunitare și, după caz, să facă publice deciziile care decurg din aceasta;
- (g) să ceară părții care a pierdut cauza să despăgubească statul sau beneficiarul desemnat sau prevăzut de legislația internă, în caz de neexecutare a deciziei.

[...]"

Directiva 2009/22/CE

- 18 Articolul 2 alineatul (2) din Directiva 2009/22/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2009 privind acțiunile în încetare în ceea ce privește protecția intereselor consumatorilor (JO 2009, L 110, p. 30) prevede:

„Prezenta directivă nu aduce atingere normelor de drept internațional privat privind dreptul aplicabil, care este, în mod normal, fie cel al statului membru unde încălcarea își are originea, fie al statului membru în care încălcarea își produce efectele.”

Directiva 93/13

- 19 Potrivit celui de al cincilea și celui de al șaselea considerent ale Directivei 93/13:

„întrucât, în general, consumatorii nu cunosc normele de drept care, în alte state membre, reglementează contractele pentru vânzarea de bunuri sau de servicii; întrucât această necunoaștere îi poate descuraja să încheie tranzacții directe pentru achiziționarea de bunuri sau de servicii în alt stat membru;

întrucât, pentru a facilita instituirea pieței interne și pentru a proteja cetățeanul, în rolul său de consumator, la achiziționarea de bunuri și servicii în temeiul unor contracte care sunt reglementate de legislația unui alt stat membru decât statul său membru, este esențial să se elimine clauzele abuzive în aceste contracte”.

- 20 Articolul 3 din această directivă prevede:

„(1) O clauză contractuală care nu s-a negociat individual se consideră ca fiind abuzivă în cazul în care, în contradicție cu cerința de bună-credință, provoacă un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților care decurg din contract, în detrimentul consumatorului.

[...]

(3) Anexa conține o listă orientativă și neexhaustivă a clauzelor care pot fi considerate abuzive.”

21 Potrivit articolului 5 din directiva menționată:

„În cazul contractelor în care toate clauzele sau o parte a acestora sunt prezentate consumatorului în scris, acestea trebuie întotdeauna redactate într-un limbaj clar și inteligibil. În cazul în care există îndoieli cu privire la sensul unei clauze, prevalează interpretarea cea mai favorabilă pentru consumator. Această normă de interpretare nu se aplică în contextul procedurilor prevăzute la articolul 7 alineatul (2).”

22 Articolul 6 din Directiva 93/13 prevede:

„(1) Statele membre stabilesc că clauzele abuzive utilizate într-un contract încheiat cu un consumator de către un vânzător sau un furnizor, în conformitate cu legislația internă, nu creează obligații pentru consumator, iar contractul continuă să angajeze părțile prin aceste clauze [a se citi «potrivit dispozițiilor sale»], în cazul în care poate continua să existe fără clauzele abuzive.

(2) Statele membre iau măsurile necesare pentru a se asigura că consumatorul nu își pierde protecția acordată prin această directivă datorită alegerii legislației unui stat nemembru ca legislație aplicabilă contractului, în cazul în care acesta din urmă are o strânsă legătură cu teritoriul statelor membre.”

23 Articolul 7 din această directivă are următorul cuprins:

„(1) Statele membre se asigură că, în interesul consumatorilor și al concurenților, există mijloace adecvate și eficiente pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii de către vânzători sau furnizori [a se citi «profesioniști»].

(2) Mijloacele menționate la alineatul (1) cuprind dispozițiile în conformitate cu care persoanele sau organizațiile care au, în temeiul legislației interne, un interes legitim în protecția consumatorilor pot introduce o acțiune în justiție sau în fața organismelor administrative competente, în conformitate cu legislația internă în cauză, pentru a obține o decizie care să stabilească dacă clauzele contractuale elaborate pentru a fi utilizate în general sunt abuzive, astfel încât să poată aplica mijloace adecvate și eficiente pentru a preveni utilizarea acestor clauze în continuare.

[...]”

24 Potrivit articolului 8 din directiva menționată:

„Statele membre pot adopta sau menține cele mai stricte dispoziții compatibile cu tratatul în domeniul reglementat de prezenta directivă, pentru a asigura consumatorului un nivel maxim de protecție.”

25 Anexa la Directiva 93/13 enumeră clauzele menționate la articolul 3 alineatul (3) din aceasta. Punctul 1 litera (q) din anexa respectivă are următorul cuprins:

„Clauzele care au ca obiect sau ca efect:

[...]

(q) excluderea sau obstrucționarea dreptului consumatorului de a introduce acțiuni în justiție sau de a exercita orice altă cale de atac [...]

Directiva 95/46

26 Articolul 4 din Directiva 95/46, intitulat „Dreptul intern aplicabil”, prevede:

„(1) Fiecare stat membru aplică dispozițiile de drept intern pe care le adoptă în temeiul prezentei directive pentru prelucrarea datelor cu caracter personal atunci când:

- (a) prelucrarea este efectuată în cadrul activităților operatorului cu sediul pe teritoriul statului membru; dacă același operator este stabilit pe teritoriul mai multor state membre, acesta trebuie să ia măsurile necesare pentru a se asigura că fiecare din sedii respectă obligațiile prevăzute în dreptul intern aplicabil;
- (b) operatorul nu este stabilit pe teritoriul statului membru, ci într-un loc în care se aplică dreptul intern al acestuia, în temeiul dreptului internațional public;
- (c) operatorul nu este stabilit pe teritoriul Comunității, dar în scopul prelucrării datelor cu caracter personal recurge la mijloace automate sau neautomate, situate pe teritoriul statului membru respectiv, cu excepția cazului în care aceste mijloace sunt folosite numai în vederea tranzitului pe teritoriul Comunității.

(2) În situațiile menționate la alineatul (1) litera (c), operatorul trebuie să desemneze un reprezentant stabilit pe teritoriul statului membru în cauză, fără să aducă atingere acțiunilor în justiție care ar putea fi introduse împotriva operatorului însuși.”

Dreptul austriac

27 Articolul 6 din Konsumentenschutzgesetz (Legea privind protecția consumatorilor) din 8 martie 1979 (BGBl. 140/1979), intitulat „Elemente contractuale nelegale”, prevede la alineatul 3 că o dispoziție contractuală cuprinsă în condițiile comerciale generale sau în textul preimprimat al contractului este lipsită de efect dacă este redactată într-un mod neclar sau de neînțeles.

28 Potrivit articolului 13a din această lege, articolul 6 din aceasta din urmă este aplicabil în scopul protecției consumatorilor, fără a se ține seama de legea aplicabilă contractului, în cazul în care acesta are legătură cu o activitate a întreprinderii desfășurată în Austria și care vizează încheierea unor astfel de contracte sau are legătură cu persoanele angajate de întreprindere în acest scop.

Litigiul principal și întrebările preliminare

29 Amazon EU este o societate stabilită în Luxemburg care aparține unui grup internațional de vânzare prin corespondență ce vizează, printre alte activități, prin intermediul site-ului său internet prevăzut cu un nume de domeniu cu extensia „.de”, consumatori stabiliți în Austria și încheie cu aceștia contracte de comerț electronic. Această societate nu are în Austria nici sediu, nici vreo unitate comercială.

30 Până la jumătatea anului 2012, condițiile generale care figurau în contractele încheiate cu acești consumatori aveau următorul cuprins:

„1. Amazon.de nu recunoaște condiții derogatorii pentru client, cu excepția cazului în care Amazon.de și-a dat consimțământul scris și expres cu privire la validitatea acestora.

[...]

6. În cazul plății pe bază de factură, precum și în alte cazuri, atunci când se justifică, Amazon.de examinează și evaluează datele cu caracter personal ale clienților și efectuează un schimb de date cu alte întreprinderi din cadrul grupului Amazon, cu birouri de informații economice și, după caz, cu Bürgel Wirtschaftsinformationen GmbH & Co. KG, Postfach 5001 66, 22701 Hamburg, Germania.

[...]

9. În scopul luării unei decizii privind utilizarea modului de plată, folosim – pe lângă datele proprii – valori de probabilitate pentru evaluarea riscului de neplată, pe care le obținem de la Bürgel Wirtschaftsinformationen GmbH & Co. KG, Gasstraße 18, 22761 Hamburg, precum și de la informa Solutions GmbH, Rheinstrasse 99, 76532 Baden-Baden [(Germania)]. Întreprinderile citate anterior sunt solicitate în plus pentru validarea datelor la adresele pe care le indicați.

[...]

11. În cazul în care utilizatorul decide să furnizeze pe Amazon.de conținuturi (de exemplu, recenzii ale clienților), acesta acordă Amazon.de o licență exclusivă, nelimitată temporal și spațial, valabilă pentru durata aferentă dreptului de bază, în vederea utilizării suplimentare a conținuturilor în orice scop, atât online, cât și offline.

12. Se aplică dreptul luxemburghez, cu excluderea dreptului în materie de vânzări al Organizației Națiunilor Unite (CVIM).”

31 VKI, entitate care are dreptul să introducă acțiuni în încetare în sensul Directivei 2009/22, a formulat în fața instanțelor austriece o acțiune în încetare împotriva utilizării totalității clauzelor cuprinse în aceste condiții generale, precum și o cerere de publicare a hotărârii care urma să fie pronunțată, considerând că toate aceste clauze erau contrare unor interdicții legale sau bunelor practici.

32 Instanța de fond a admis totalitatea concluziilor formulate în cadrul acțiunii, cu excepția celei privind clauza 8, referitoare la plata unei taxe suplimentare în cazul plății pe bază de factură. Întemeindu-se pe aplicarea de principiu a Regulamentului Roma I, aceasta a statuat, pe baza articolului 6 alineatul (2) din acest regulament, că clauza 12, referitoare la alegerea legii aplicabile, era nevalidă pentru motivul că alegerea legii nu trebuia să conducă la privirea consumatorului de protecția care îi era garantată de legislația statului în care avea reședința obișnuită. Instanța menționată a dedus că validitatea celorlalte clauze ar fi trebuit să fie evaluată în lumina dreptului austriac. În sfârșit, în ceea ce privește clauzele 6, 9 și 11, aceeași instanță a remarcat că doar întrebările referitoare la protecția datelor trebuiau apreciate în lumina dreptului luxemburghez relevant, întrucât Regulamentul Roma I nu excludea aplicarea Directivei 95/46.

33 Instanța de apel, sesizată de cele două părți din litigiul principal, a anulat hotărârea pronunțată de instanța de fond și a trimis cauza acesteia din urmă în vederea unei noi examinări. Aceasta a considerat că Regulamentul Roma I prezintă relevanță pentru stabilirea legii aplicabile și a analizat pe fond doar clauza 12, referitoare la alegerea legii aplicabile. În această privință, ea a statuat că articolul 6 alineatul (2) din acest regulament nu permitea să se constate nelegalitatea acestei clauze și că, în temeiul articolului 10 alineatul (1) din regulamentul menționat, analiza clauzei respective ar fi trebuit efectuată mai degrabă în lumina dreptului luxemburghez. După ce a solicitat instanței de fond să efectueze această analiză, instanța de apel a arătat că, în cazul în care aceeași clauză s-ar dovedi legală conform dreptului luxemburghez, și celelalte clauze ar trebui examinate în conformitate cu acest drept și că ar fi necesară, astfel, efectuarea unei comparații cu dreptul austriac, cu scopul de a determina legea mai favorabilă în sensul articolului 6 alineatul (2) din Regulamentul Roma I.

34 Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă, Austria), sesizată de VKI, ridică problema legii aplicabile în cadrul cauzei principale. În aceste împrejurări, instanța respectivă a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Dreptul aplicabil unei acțiuni în încetare în sensul Directivei 2009/22 trebuie determinat în conformitate cu articolul 4 din Regulamentul Roma II în cazul în care acțiunea vizează utilizarea unor clauze contractuale nelegale de către o întreprindere stabilită într-un stat membru care încheie contracte de comerț electronic cu consumatori stabiliți în alte state membre, în special în statul instanței competente?

2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare:

- a) Țara în care s-a produs prejudiciul [articolul 4 alineatul (1) din Regulamentul Roma II] trebuie considerată orice stat spre care întreprinderea pârâtă își direcționează activitatea comercială, astfel încât clauzele contestate trebuie examinate în conformitate cu dreptul statului în care se află instanța sesizată în cazul în care entitatea care are calitate procesuală activă contestă utilizarea acestor clauze de comerț electronic în raport cu consumatorii stabiliți în acest stat?
- b) Există o legătură vădit mai strânsă [articolul 4 alineatul (3) din Regulamentul Roma II] cu dreptul statului în care întreprinderea pârâtă are sediul în cazul în care condițiile comerciale generale ale acesteia prevăd că în privința contractelor încheiate de întreprinderea respectivă se aplică dreptul acestui stat?
- c) O astfel de clauză privind alegerea dreptului aplicabil are ca efect, pentru alte motive, faptul că examinarea clauzelor contractuale contestate trebuie efectuată în conformitate cu dreptul acelui stat în care are sediul întreprinderea pârâtă?

3) În cazul unui răspuns negativ la prima întrebare:

Care este, în acest caz, modul de stabilire a dreptului aplicabil acțiunii în încetare?

4) Independent de răspunsul la întrebările anterioare:

- a) O clauză cuprinsă în condițiile comerciale generale, potrivit căreia, în privința unui contract de comerț electronic încheiat între un consumator și o întreprindere stabilită într-un alt stat membru, se aplică dreptul statului în care se află sediul acestei întreprinderi, este abuzivă în sensul articolului 3 alineatul (1) din Directiva 93/13?
- b) Prelucrarea datelor cu caracter personal de către o întreprindere care încheie contracte de comerț electronic cu consumatori stabiliți în alte state membre este supusă, potrivit articolului 4 alineatul (1) litera (a) din Directiva 95/46, independent de dreptul altfel aplicabil, în mod exclusiv dreptului statului membru în care se află sediul întreprinderii în cadrul căruia are loc prelucrarea datelor sau întreprinderea trebuie să respecte și dispozițiile privind protecția datelor ale acelor state membre spre care își direcționează activitatea comercială?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la primele trei întrebări

35 Prin intermediul primelor trei întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere urmărește să afle în esență cum trebuie interpretate Regulamentele Roma I și II în scopul stabilirii legii sau legilor aplicabile unei acțiuni în încetare, în sensul Directivei 2009/22, îndreptate împotriva utilizării unor clauze contractuale pretins nelegale de către o întreprindere stabilită într-un stat membru care încheie contracte de comerț electronic cu consumatori care au reședința în alte state membre și în special în statul în care se află instanța competentă.

- 36 Cu titlu introductiv, trebuie subliniat, în ceea ce privește domeniile de aplicare respective ale Regulamentelor Roma I și Roma II, că noțiunile „obligație contractuală” și „obligație necontractuală” care figurează în cuprinsul acestora trebuie interpretate în mod autonom, făcându-se referire în principal la sistemul și la obiectivele acestor regulamente. Trebuie să se țină de asemenea cont, astfel cum reiese din considerentul (7) al fiecăruia din cele două regulamente, de obiectivul coerenței în aplicarea reciprocă a acestor regulamente, dar și de Regulamentul nr. 44/2001 (denumit în continuare „Regulamentul Bruxelles I”), care printre altele distinge la articolul 5 între materiile contractuală și delictuală sau cvasidelictuală (a se vedea Hotărârea din 21 ianuarie 2016, ERGO Insurance și Gjensidige Baltic, C-359/14 și C-475/14, EU:C:2016:40, punctul 43).
- 37 În ceea ce privește noțiunea „obligație necontractuală”, în sensul articolului 1 din Regulamentul Roma II, trebuie amintit că noțiunea „materie delictuală sau cvasidelictuală”, în sensul articolului 5 punctul 3 din Regulamentul Bruxelles I, cuprinde orice cerere care urmărește să pună în discuție răspunderea unui pârât și care nu intră în sfera respectivei „materii contractuale” în sensul punctului 1 al articolului 5 din acest din urmă regulament (Hotărârea din 21 ianuarie 2016, ERGO Insurance și Gjensidige Baltic, C-359/14 și C-475/14, EU:C:2016:40, punctul 45).
- 38 În contextul Convenției din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 1972, L 299, p. 32, Ediție specială, 19/vol. 10, p. 3, denumită în continuare „Convenția de la Bruxelles”), Curtea a statuat deja că o acțiune judecătorească preventivă, introdusă de o asociație pentru protecția consumatorilor, în scopul de a obține interzicerea utilizării de către un comerciant a unor clauze considerate abuzive în contracte cu particularii, este de natură delictuală sau cvasidelictuală în sensul articolului 5 punctul 3 din această convenție (Hotărârea din 1 octombrie 2002, Henkel, C-167/00, EU:C:2002:555, punctul 50), această interpretare fiind valabilă și în privința Regulamentului Bruxelles I (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 martie 2014, Brogsitter, C-548/12, EU:C:2014:148, punctul 19).
- 39 Or, în lumina obiectivului aplicării coerente amintit la punctul 36 din prezenta hotărâre, considerația potrivit căreia, în domeniul protecției consumatorilor, răspunderea necontractuală acoperă și atingerile aduse ordinii juridice care rezultă din utilizarea unor clauze abuzive pe care asociațiile de protecția consumatorilor au drept misiune să o împiedice (a se vedea în acest sens Hotărârea din 1 octombrie 2002, Henkel, C-167/00, EU:C:2002:555, punctul 42) poate fi transpusă pe deplin în cazul interpretării Regulamentelor Roma I și Roma II. Prin urmare, trebuie considerat că acțiunea în încetare prevăzută de Directiva 2009/22 are ca obiect o obligație necontractuală care rezultă dintr-o faptă ilicită în sensul capitolului II din Regulamentul Roma II.
- 40 Articolul 6 alineatul (1) din acest regulament, care figurează în capitolul II din acesta, consacră, ca normă specială referitoare la obligațiile necontractuale care decurg dintr-un act de concurență neloyală, aplicarea legii țării în care sunt sau pot fi afectate relațiile concurențiale sau interesele colective ale consumatorilor.
- 41 În această privință, din considerentul (21) al Regulamentului Roma II reiese că articolul 6 alineatul (1) din acesta concretizează, în domeniul special al concurenței neloyale, principiul *lex loci damni*, consacrat la articolul 4 alineatul (1) din regulamentul menționat.
- 42 După cum a arătat avocatul general la punctul 73 din concluzii, concurența neloyală în sensul articolului 6 alineatul (1) din Regulamentul Roma II include utilizarea unor clauze abuzive inserate în condițiile generale de vânzare, întrucât poate afecta interesele colective ale consumatorilor ca grup și, prin urmare, poate influența condițiile de concurență pe piață.
- 43 În cazul unei acțiuni în încetare prevăzute de Directiva 2009/22, țara în care sunt afectate interesele colective ale consumatorilor în sensul articolului 6 alineatul (1) din Regulamentul Roma II este cea în care au reședința consumatorii spre care întreprinderea își direcționează activitățile și ale căror interese sunt apărate de asociația de protecția consumatorilor în cauză, prin intermediul acestei acțiuni.

- 44 Trebuie precizat că articolul 4 alineatul (3) din Regulamentul Roma II, în temeiul căruia se aplică legea altei țări dacă din ansamblul împrejurărilor rezultă că fapta ilicită are în mod vădit mai multă legătură cu o altă țară decât cea menționată la articolul 4 alineatul (1) din acest regulament, nu poate conduce la un rezultat diferit.
- 45 Astfel, după cum a arătat avocatul general la punctul 77 din concluzii, norma alternativă cuprinsă în articolul 4 alineatul (3) din Regulamentul Roma II nu este adaptată materiei concurenței nelocale întrucât articolul 6 alineatul (1) din acest regulament vizează protecția intereselor colective – care depășește cadrul raporturilor dintre părțile în litigiu –, prevăzând o normă adaptată în mod special în acest scop. Acest obiectiv ar fi atins dacă s-ar permite înlăturarea aplicării acestei norme pe baza legăturilor personale dintre aceste părți.
- 46 În orice caz, faptul că Amazon EU stipulează în condițiile sale generale că legea țării în care are sediul se aplică contractelor pe care le-a încheiat nu poate constitui în mod legitim o asemenea legătură vădit mai strânsă.
- 47 În caz contrar, un profesionist precum Amazon EU ar putea alege *de facto*, prin intermediul unei asemenea clauze, legea căreia trebuie să îi fie supusă o obligație necontractuală și ar putea evita astfel condițiile impuse, în această privință, la articolul 14 alineatul (1) primul paragraf litera (a) din Regulamentul Roma II.
- 48 Prin urmare, este necesar să se considere că, în cazul în care se invocă încălcarea unei legislații care urmărește protecția intereselor consumatorilor în privința utilizării unor clauze abuzive în condițiile generale de vânzare, legea aplicabilă unei acțiuni în încetare în sensul Directivei 2009/22 trebuie determinată, fără ca prin aceasta să se aducă atingere articolului 1 alineatul (3) din Regulamentul Roma II, în conformitate cu articolul 6 alineatul (1) din acest regulament.
- 49 În schimb, legea aplicabilă examinării caracterului abuziv al unor clauze care figurează în contractele încheiate cu consumatorii și care fac obiectul unei acțiuni în încetare trebuie determinată în mod autonom, în funcție de natura acestor clauze. Astfel, în cazul în care acțiunea în încetare urmărește să împiedice ca asemenea clauze să fie inserate în contracte încheiate cu consumatorii pentru a crea obligații contractuale în cadrul acestora, legea aplicabilă în cazul examinării clauzelor respective trebuie determinată în conformitate cu Regulamentul Roma I.
- 50 În speță, clauzele pretins abuzive care fac obiectul acțiunii în încetare în discuție în litigiul principal au, în privința consumatorilor cărora li se adresează, natura unor obligații contractuale în sensul articolului 1 alineatul (1) din Regulamentul Roma I.
- 51 Această concluzie nu este nicidecum infirmată de caracterul colectiv al acțiunii prin intermediul căreia este pusă în discuție validitatea clauzelor menționate. Astfel, împrejurarea că această acțiune nu are ca obiect contracte individuale încheiate efectiv este inerentă naturii înseși a unei asemenea acțiuni colective și preventive, în cadrul căreia este efectuat un control abstract.
- 52 Prin urmare, trebuie să se facă distincție, în scopul determinării dreptului aplicabil, între aprecierea clauzelor vizate, pe de o parte, și acțiunea în încetarea utilizării clauzelor menționate, formulată de o asociație precum VKI, pe de altă parte.
- 53 Această distincție se impune în vederea garantării aplicării uniforme a Regulamentelor Roma I și Roma II. Mai mult, elementul de legătură autonom al clauzelor în discuție garantează că dreptul aplicabil nu variază în funcție de tipul de acțiune ales.

- 54 În cazul în care, în cadrul unui proces inițiat în urma formulării unei acțiuni colective, clauzele contractuale vizate ar trebui examinate în lumina dreptului desemnat ca fiind aplicabil în temeiul articolului 6 alineatul (1) din Regulamentul Roma II, ar exista un risc ca criteriile de examinare să fie diferite de cele utilizate în cadrul unui proces individual inițiat de un consumator.
- 55 Astfel, în ceea ce privește examinarea clauzelor în cadrul unui proces individual inițiat de un consumator, legea desemnată ca fiind aplicabilă, ca lege a contractului, poate fi diferită de cea desemnată ca aplicabilă, ca lege a delictului, acțiunii în încetare. În această privință, trebuie remarcat că nivelul de protecție a consumatorilor variază încă de la un stat la altul, conform articolului 8 din Directiva 93/13, astfel încât aprecierea unei clauze poate varia în funcție de dreptul aplicabil, toate elementele fiind, pe de altă parte, identice.
- 56 Un asemenea element de legătură diferit al unei clauze, din perspectiva legii desemnate ca fiind aplicabilă, în funcție de tipul de acțiune introdusă, ar avea ca efect neutralizarea în special a concordanței de apreciere între acțiuni colective și acțiuni individuale pe care Curtea a stabilit-o obligând instanțele naționale, și în viitor, să dispună din oficiu toate consecințele prevăzute de dreptul național care decurg din recunoașterea caracterului abuziv al unei clauze care face parte dintre condițiile generale ale contractelor cu consumatorii în cadrul unei acțiuni în încetare, pentru ca o asemenea clauză să nu creeze obligații pentru consumatorii care au încheiat un contract ce cuprinde aceleași condiții generale (a se vedea Hotărârea din 26 aprilie 2012, Invitel, C-472/10, EU:C:2012:242, punctul 43).
- 57 Incoerența care ar rezulta dintr-un element de legătură diferit al unei clauze în funcție de tipul de acțiune introdusă ar aduce atingere obiectivului urmărit de Directivele 2009/22 și 93/13, care este de a pune capăt în mod eficient utilizării clauzelor abuzive.
- 58 Rezultă din cele ce precedă că, în cazul în care se invocă încălcarea unei legislații care urmărește protejarea intereselor consumatorilor împotriva utilizării unor clauze abuzive în condițiile generale de vânzare, legea aplicabilă unei acțiuni în încetare, în sensul Directivei 2009/22, trebuie determinată în conformitate cu articolul 6 alineatul (1) din Regulamentul Roma II, în timp ce legea aplicabilă în cazul aprecierii unei anumite clauze contractuale trebuie determinată întotdeauna în aplicarea Regulamentului Roma I, fie în cadrul unei acțiuni individuale, fie în cadrul unei acțiuni colective.
- 59 Cu toate acestea, trebuie să se precizeze că, la aprecierea caracterului abuziv al unei anumite clauze contractuale în cadrul unei acțiuni în încetare, din articolul 6 alineatul (2) din Regulamentul Roma I rezultă că alegerea legii aplicabile nu afectează aplicarea dispozițiilor imperative prevăzute de legea țării în care au reședința consumatorii ale căror interese sunt apărate prin intermediul acestei acțiuni. Aceste dispoziții le pot cuprinde pe cele care transpun Directiva 93/13, în măsura în care asigură consumatorului, în conformitate cu articolul 8 din aceasta, un nivel maxim de protecție.
- 60 Prin urmare, este necesar să se răspundă la primele trei întrebări că Regulamentele Roma I și Roma II trebuie interpretate în sensul că, fără a se aduce atingere articolului 1 alineatul (3) din fiecare dintre aceste regulamente, legea aplicabilă unei acțiuni în încetare, în sensul Directivei 2009/22, îndreptate împotriva utilizării unor clauze contractuale pretins nelegale de către o întreprindere stabilită într-un stat membru care încheie contracte de comerț electronic cu consumatori care au reședința în alte state membre și în special în statul instanței competente trebuie determinată în conformitate cu articolul 6 alineatul (1) din Regulamentul Roma II, în timp ce legea aplicabilă aprecierii unei anumite clauze contractuale trebuie determinată întotdeauna în aplicarea Regulamentului Roma I, indiferent dacă această apreciere este efectuată în cadrul unei acțiuni individuale sau în cadrul unei acțiuni colective.

Cu privire la a patra întrebare litera a)

- 61 Prin intermediul celei de a patra întrebări, litera a), instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă o clauză care figurează în condițiile generale de vânzare ale unui contract de comerț electronic între un profesionist și un consumator, potrivit căreia legea care reglementează acest contract este cea a statului membru în care are sediul acest profesionist, este abuzivă în sensul articolului 3 alineatul (1) din Directiva 93/13.
- 62 Din această din urmă dispoziție rezultă că o clauză contractuală care nu s-a negociat individual se consideră ca fiind abuzivă în cazul în care provoacă, în contradicție cu cerința de bună-credință, un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților care decurg din contract, în detrimentul consumatorului.
- 63 Articolul 3 alineatul (2) din Directiva 93/13 precizează că se consideră întotdeauna că o clauză nu s-a negociat individual atunci când a fost redactată în prealabil de profesionist, iar, din acest motiv, consumatorul nu a avut posibilitatea de a influența conținutul clauzei, în special în cazul unui contract de adeziune. Astfel cum a arătat avocatul general la punctul 84 din concluzii, condițiile generale de vânzare precum cele în discuție în litigiul principal corespund unei asemenea ipoteze.
- 64 Conform articolului 4 alineatul (1) din Directiva 93/13, caracterul abuziv al unei clauze nu poate fi declarat decât după o analiză de la caz la caz, luând în considerare toate împrejurările relevante, inclusiv natura bunurilor sau a serviciilor care fac obiectul contractului.
- 65 Instanța națională este cea căreia îi revine sarcina să determine dacă, având în vedere împrejurările proprii speței, o clauză îndeplinește criteriile bunei-credințe, echilibrului și transparenței. Este însă de competența Curții să identifice în dispozițiile Directivei 93/13 criteriile pe care această instanță poate sau trebuie să le aplice în cadrul unei asemenea aprecieri (a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 aprilie 2014, Kásler și Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, punctele 40 și 45, precum și jurisprudența citată).
- 66 În ceea ce privește o clauză precum clauza 12 din condițiile generale în discuție în litigiul principal, referitoare la dreptul aplicabil, trebuie arătat mai întâi că legislația Uniunii autorizează în principiu clauzele privind alegerea legii. Astfel, articolul 6 alineatul (2) din Regulamentul Roma I consacră posibilitatea părților de a conveni asupra dreptului aplicabil unui contract încheiat cu consumatorii, cu condiția să fie asigurată respectarea protecției de care consumatorul beneficiază în temeiul dispozițiilor legii instanței sale competente de la care nu se poate deroga prin convenție.
- 67 În aceste condiții, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 94 din concluzii, o clauză redactată în prealabil privind alegerea legii aplicabile care desemnează legea statului membru în care se află sediul profesionistului nu este abuzivă decât în măsura în care prezintă anumite particularități, proprii textului sau contextului său, care generează un dezechilibru între drepturile și obligațiile părților.
- 68 În special, caracterul abuziv al unei asemenea clauze poate rezulta dintr-o formulare care nu îndeplinește cerința unei redactări clare și ușor de înțeles prevăzute la articolul 5 din Directiva 93/13. Având în vedere situația de inferioritate în care se află consumatorul față de profesionist în ceea ce privește în special nivelul de informare, această cerință trebuie să facă obiectul unei interpretări extensive (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 aprilie 2015, Van Hove, C-96/14, EU:C:2015:262, punctul 40 și jurisprudența citată).
- 69 Mai mult, atunci când efectele unei clauze sunt determinate de acte cu putere de lege obligatorii, este esențial ca profesionistul să informeze consumatorul cu privire la aceste acte (a se vedea în acest sens Hotărârea din 26 aprilie 2012, Invitel, C-472/10, EU:C:2012:242, punctul 29). Aceasta este situația

articolului 6 alineatul (2) din Regulamentul Roma I, care prevede că alegerea legii aplicabile nu poate priva consumatorul de protecția acordată acestuia prin dispoziții de la care nu se poate deroga prin convenție, în temeiul legii care, în lipsa unei alegeri, ar fi fost aplicabilă.

- 70 Având în vedere caracterul imperativ al cerinței care figurează la articolul 6 alineatul (2) din Regulamentul Roma I, un judecător sesizat cu o clauză privind alegerea legii aplicabile va trebui să aplice, în cazul în care este implicat un consumator care are reședința principală în Austria, acele dispoziții legale austriece de la care, potrivit dreptului austriac, nu se poate deroga prin convenție. Va reveni instanței de trimitere, dacă este cazul, sarcina de a identifica aceste dispoziții.
- 71 Prin urmare, este necesar să se răspundă la a patra întrebare litera a) că articolul 3 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie interpretat în sensul că o clauză care figurează în condițiile generale de vânzare ale unui profesionist, care nu a făcut obiectul unei negocieri individuale, potrivit căreia legea statului membru în care se află sediul acestui profesionist reglementează contractul de comerț electronic cu un consumator, este abuzivă în măsura în care îl induce în eroare pe acest consumator, dându-i impresia că doar legea acestui stat membru se aplică contractului, fără a-l informa despre faptul că beneficiază de asemenea, în temeiul articolului 6 alineatul (2) din Regulamentul Roma I, de protecția pe care i-o asigură dispozițiile imperative ale dreptului care ar fi aplicabil în lipsa acestei clauze, ceea ce este de competența instanței naționale să verifice, în lumina tuturor împrejurărilor relevante.

Cu privire la a patra întrebare litera b)

- 72 Prin intermediul celei de a patra întrebări litera b), instanța de trimitere urmărește să afle în esență dacă articolul 4 alineatul (1) litera (a) din Directiva 95/46 trebuie interpretat în sensul că o prelucrare de date cu caracter personal efectuată de o întreprindere de comerț electronic este reglementată de dreptul statului membru spre care această întreprindere își direcționează activitățile.
- 73 Potrivit articolului 4 alineatul (1) litera (a) din Directiva 95/46, fiecare stat membru aplică dispozițiile de drept intern pe care le adoptă în temeiul acestei directive pentru prelucrarea datelor cu caracter personal atunci când prelucrarea este efectuată în cadrul activităților operatorului cu sediul pe teritoriul statului membru.
- 74 De aici rezultă că o prelucrare de date efectuată în cadrul activităților unui sediu este reglementată de dreptul statului membru pe teritoriul căruia este situat acest sediu.
- 75 În ceea ce privește, în primul rând, noțiunea „sediul”, în sensul articolului 4 alineatul (1) litera (a) din Directiva 95/46, Curtea a precizat deja că aceasta se extinde la orice activitate reală și efectivă, chiar minimă, realizată într-o formă de instalare stabilă (Hotărârea din 1 octombrie 2015, Weltimmo, C-230/14, EU:C:2015:639, punctul 31).
- 76 În această privință, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 119 din concluzii, deși împrejurarea că întreprinderea responsabilă de prelucrarea datelor nu deține nici filială, nici sucursală într-un stat membru nu exclude ca aceasta să poată avea un sediu în sensul articolului 4 alineatul (1) litera (a) din Directiva 95/46, un asemenea sediu nu poate exista ca urmare a simplului fapt că site-ul internet al întreprinderii în cauză este accesibil acolo.
- 77 Se impune mai degrabă, astfel cum Curtea a arătat deja, evaluarea atât a gradului de stabilitate a formei de instalare, cât și a efectivității desfășurării de activități în acest alt stat membru (a se vedea în acest sens Hotărârea din 1 octombrie 2015, Weltimmo, C-230/14, EU:C:2015:639, punctul 29).

- 78 În ceea ce privește, în al doilea rând, aspectul dacă prelucrarea datelor cu caracter personal în cauză este efectuată „în cadrul activităților” acestui sediu, în sensul articolului 4 alineatul (1) litera (a) din Directiva 95/46, Curtea a amintit deja că această dispoziție nu impune ca prelucrarea datelor cu caracter personal în discuție să fie efectuată „de” însuși sediul în cauză, ci doar ca ea să fie efectuată „în cadrul activităților” acestuia (Hotărârea din 1 octombrie 2015, Weltimmo, C-230/14, EU:C:2015:639, punctul 35).
- 79 Revine instanței de trimitere sarcina să determine, în lumina acestei jurisprudențe și ținând seama de toate împrejurările relevante ale cauzei principale, dacă Amazon EU efectuează prelucrarea datelor în cauză în cadrul activităților unui sediu aflat în alt stat membru decât Luxemburg.
- 80 Astfel cum a arătat avocatul general la punctul 128 din concluzii, dacă instanța de trimitere ar urma să stabilească că sediul în cadrul căruia Amazon EU efectuează prelucrarea acestor date este situat în Germania, ar reveni dreptului german sarcina de a reglementa această prelucrare.
- 81 Având în vedere cele ce precedă, este necesar să se răspundă la a patra întrebare litera b) că articolul 4 alineatul (1) litera (a) din Directiva 95/46 trebuie interpretat în sensul că o prelucrare de date cu caracter personal efectuată de o întreprindere de comerț electronic este reglementată de dreptul statului membru spre care această întreprindere își direcționează activitățile dacă se dovedește că această întreprindere efectuează prelucrarea datelor în cauză în cadrul activităților unui sediu situat în acest stat membru. Revine instanței naționale sarcina de a aprecia dacă această situație se regăsește în speță.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 82 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

- 1) Regulamentul (CE) nr. 593/2008 al Parlamentului European și al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligațiilor contractuale (Roma I) și Regulamentul (CE) nr. 864/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale („Roma II”) trebuie interpretate în sensul că, fără a aduce atingere articolului 1 alineatul (3) din fiecare dintre aceste regulamente, legea aplicabilă unei acțiuni în încetare, în sensul Directivei 2009/22/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 aprilie 2009 privind acțiunile în încetare în ceea ce privește protecția intereselor consumatorilor, îndreptată împotriva utilizării unor clauze contractuale pretins nelegale de către o întreprindere stabilită într-un stat membru care încheie contracte de comerț electronic cu consumatori care au reședința în alte state membre și în special în statul instanței competente, trebuie determinată în conformitate cu articolul 6 alineatul (1) din Regulamentul nr. 864/2007, în timp ce legea aplicabilă aprecierii unei anumite clauze contractuale trebuie determinată întotdeauna în aplicarea Regulamentului nr. 593/2008, indiferent dacă această apreciere este efectuată în cadrul unei acțiuni individuale sau în cadrul unei acțiuni colective.**
- 2) Articolul 3 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii trebuie interpretat în sensul că o clauză care figurează în condițiile generale de vânzare ale unui profesionist, care nu a făcut obiectul unei negocieri individuale, potrivit căreia legea statului membru în care se află sediul acestui profesionist reglementează contractul de comerț electronic cu un consumator,**

este abuzivă în măsura în care îl induce în eroare pe acest consumator, dându-i impresia că doar legea acestui stat membru se aplică contractului, fără a-l informa despre faptul că beneficiază de asemenea, în temeiul articolului 6 alineatul (2) din Regulamentul nr. 593/2008, de protecția asigurată de dispozițiile imperative ale dreptului care i-ar fi aplicabil în lipsa acestei clauze, ceea ce este de competența instanței naționale să verifice, în lumina tuturor împrejurărilor relevante.

- 3) **Articolul 4 alineatul (1) litera (a) din Directiva 95/46/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 24 octombrie 1995 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date trebuie interpretat în sensul că o prelucrare de date cu caracter personal efectuată de o întreprindere de comerț electronic este reglementată de dreptul statului membru spre care această întreprindere își direcționează activitățile dacă se dovedește că această întreprindere efectuează prelucrarea datelor în cauză în cadrul activităților unui sediu situat în acest stat membru. Revine instanței naționale sarcina să aprecieze dacă această situație se regăsește în speță.**

Semnături